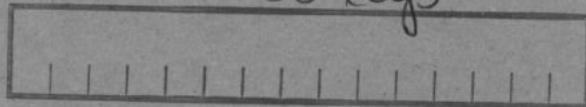

Griftó: L. Vagittang Omblyá

Griftó's ideje: 2001. november - december

Tartalóm: 1. fejelet: Társadalom
változása.

35 lap

Életrajzi művek 1945 - megjelenésig.

Földrajzi művek: kéma

Adományok: XVII.

XXXV.

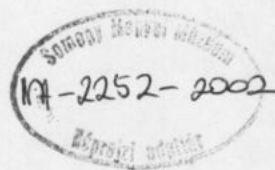

HALASPACK RT.

2001. december 6. Szenna

Adatközlő: Váradi Ferencné (Bencs Anna, 1935. Kaposszerdahely)

Gyűjtő: Kapitány Orsolya

1951-ben kerültem Szennába. A szennaiak lenézték a kaposszerdahelyieket. Most már itt érzem jól magam, már nem tudnék visszamenni. Vallásukban különböztek, mert a szerdahelyiek katolikusok voltak a szennaiak pedig reformátusok. Kis Örzse néni, aki már közel 80 éves, és törzsgyökeres szennai, még most is lenézi őket. Pusztáról bekerült cselédeknek tartja azokat. A szennaiak nagyon gazdagok voltak földekben, mindegyiknek volt cselédjei (napszámósokat ért rajta az adatközlő). A Bödő családnak voltak még cselédjei akkor is, amikor én idekerültem. A Váradiak is kulákok voltak. 26 hold földjük volt.

Amikor én 16 évesen idekerültem a családba én lettem a cseléd.

Az apósom Weigl Ferenc Széplakról került Szennába vőnek, anyósom Weigl Ferencné (Kungl Erzsébet 1910-1974) itt született. Az apósom hadifogságban meghalt, a férjem nagypapa és nagymama velünk élt. Férjemnek volt egy lány testvére, de ő már férjhez ment mire én idekerültem. A férjem magyarosította a nevét Weigl-ről Váradira. Az anyósom megtartotta a német eredetű nevét. Anyósom anyja Kungl Ádámné (Steiner Mária 1888-1962) volt, a férje Kungl Ádám (1882-1956) szintén német származású ősökkel.

Különböztünk a szerdahelyiektől, de most is. Innen a traktorosok átjárnak Szerdahelyre, és azt mondják, hogy azok ott mindenért szólnak, felszólalnak, az érdekeiket védik.

A szennaiak belenyugóbbak. Az én családom, amibe belekerültem katolikus volt.

A református szennaiakat úgy boronálták össze, föld a földdel.

Én nem akartam Szennába kerülni, de anyám erőltette, hogy menjek férjhez. Hatan voltunk testvérek és azon volt, hogy minél gyorsabban elmenjünk. Az én férjemet a Miszlang Jani szerezte.

A családot az anyósom, az Örzse mama vezényelte. Én itt semmi sem voltam. Ők gazdagok voltak, én szegény. Nagyon sokat szenvedtem. A férjem a szüleit és a nagyszüleit pártolta.

Amikor az édesanya is meghalt 1974-ben akkor alakult ki nálunk egy jó kis család. Anyósom nagyon sokat bántott, hogy mit hoztam ide, olyan szegény vagyok. Én tulajdonképpen szolgának szegődtem a családba.

Az anyósom anyja nagy kapitány volt, ő vezényelte az egész családot. Nagyon szerettem a virágot, és szerettem volna azzal is foglalkozni, de a mama mindig azt mondta, inkább egy szál paprikát ültetnék, mint egy szál virágot. A mama, az anyósom anyja nagyon anyagi volt. Minden héten, kétszer kedden és pénteken mentek a kaposi piacra. Fejen vitték a kosarat,

gyalogosan. A szerdahelyi hídnál volt a pihenő. Mert ott le tudták tenni a kosarat a híd oszlopára. Hajnalban indultak, kb. 5 órakor. Tejtermék nagy mennyiségben ment a piacra. Tojás, mák, dió ment elsősorban, baromfit is sokat elvittek.

A piacon szerzett pénzt a bolti áru beszerzésére költötték. A beszolgáltatás időszaka nagyon nehéz volt.

Szántóföldön búza, árpa, zab, rozs minden megtermett. Lovakat, teheneket és bikát tartottunk. Még az öregek idejében disznót is, de aztán 1980-as években már csak saját felhasználásra. Őröltetni a túskevári és a nagy malomba jártunk Kaposvárra. Amikor megőrölték, az őrletés díját kifogták a lisztből. Amikor én idekerültem az istállóban 1 pár ló volt, 5-6 tehen, borjú, bika. A férjem, amikor 1989-ben meghalt akkor még mindig 5-6 tehenem volt, lovunk már nem. Azután adtam el őket, és azóta nem foglalkozom állatokkal. Disznót is csak egyet hizlalok.

Én nagyon szerettem az állatokat, szerettem velük foglalkozni.

Amikor idekerültem a családba, itt mindenféle gazdasági eszköz volt. Kettes eke, borona, henger, vetőgép. Mivel az apósom nem tért vissza a háborúból, a férjemnek kellett a nagyapja mellett helytállni. Igazán a gazdaság nem vágott az oldalához ő inkább szerelő ember volt. A faluban bármilyen gépet vagy berendezést javítani kellett, mindig azt mondták, hívják a Váradit, majd az megjavítja. Nem szerette a paraszti munkát. Én is jobban szerettem volna, ha sofőrnek, vagy másnak elmegy, de csak egy férfi volt a családban, amikor a nagyapja 1956-ban meghalt. A férjem 8 osztályt végzett, nem tanult tovább. A nővére, Magda a 8 osztály után vendéglátó ipariskolát végzett.

Az első TSZ-be nem léptünk be, csak a második szervezésbe, mert kényszerítették bennünket.

Földje a családnak sok felé volt a határban: pl. a Fenyős részben, a Nagyerdőn, a dadai högyön, az 8 ezer kadrát volt, a Síkos-högyön, a Horgas földön.

Ezek a földek bár nem egy tagban voltak, mégis jó volt, mert egy-egy terület nagydarab volt, egy-egy alkalommal elég volt a művelésük.

A TSZ-be minden zárt kerten kívül eső részt bevittek, és vele a gazdasági eszközöket is.

Az állatok közül csak teheneket és disznókat tartottunk a TSZ-be kerülés után.

A TSZ-ben végzett munkát munkaegységre számolták el, már nem emlékszem, hogy hány munkaegységnek kellett meglenni egy évben. Nagyon keveset fizettek a munkáért, csak a nyugdíjba számít bele. A munkaszervezés úgy történt, hogy a brigádvezető végig menet a faluban és lehetett jelentkezni az adott napra kiírt munkára.

Mindig annyit írtak össze, ahány munkás kellett az adott munkára. Bolond az, aki szereti a földmunkát. A ganyéhardástól, a silózásig, a kukoricakapálásig minden munkát el kellett végezni. A szőlőt a család maga munkálta. Most adtam el a szőlőt, mert amikor kifizetem a szántást, boronálást, majdnem ott vagyok, hogy meg tudom venni a terményt azon az áron. Akkor miért túrjam a földet?

Mivel csak a haszonélvezetem volt rajta, a gyerekek mondták, adjam csak el. Az árát megkapta a 3 lányom. A bort a családban nem szerették, azért már a 70-as évek elején kivágtam a szőlőt és kukoricával vettem be. A takarmány kellett az állatoknak. Ez a terület olyan 1400 kvadrát volt. Ebből a férjem testvérenek a tulajdona volt 400 kvadrát, és csak 1000 volt a miénk. Eladáskor kimértük a 400-at, azt megkapta a Magda, csak a mi részünket adtuk el.

A ház, amikor idekerültem hosszúpitaros volt. A falazatát vályog és égetett téglából rakták. A telek úgy volt elrendezve, hogy a házzal szemben álltak a gazdasági épületek.

A tisztaszoba hálósobabútorral volt berendezve, fűtés nem volt benne.

A bejáratnál balra állt egymás mellett két szekrény, a szoba közepére benyúló két vetett ág, a ház hátsó falához volt állítva, az utca felőli részen a két ablak közti teret a toalett tükör foglalta el. Az ágyak végében állt egy asztal körülötte székekkel.

A szoba padozata cementlapos volt, ami jelezte a család jó gazdasági körülményeit is.

Akinek a szobája, konyhája cementlapos volt, az már gazdagnak számított.

A konyha ajtaja nyílt a pitarról és a kamráé, a két szobába a konyhából nyíló ajtókon lehetett bemenni.

A konyha berendezéséhez az alábbi bútorarabok tartóztak:

A konyha közepén állt egy nagyméretű asztal, körülötte székekkel. Az ajtó mögött ruhafogas volt a falra szerelve. Szinte a bejárati ajtóval szemben állt egy nagyméretű telázslí, amin az edényeket, tányérokat, poharakat tárolták. A hátsó szoba falánál állt a csikóstűzhely (1950-es évek), később az asztali tűzhely (1960-as évek eleje). Az első szoba falánál és a telázslí mellett egy-egy ág volt, ami nemcsak napközbeni pihenésre, ülésre szolgált, hanem hálóhelye is volt az anyósnak és apósnek. Volt még a konyhában egy vizespad, mosdóállvány lavourral.

Itt állítottuk föl a szövőszéket is minden télen. Nagyon tudott az anyósom folszedéset és duplaveréset csinálni. A kendert megtermeltük, azt vetettük föl, arra került a pamut fonál. (A kender- és pamutszálból szőtt vásznat nevezi Annus néni selymvászonnak.) Anyósom pirosal díszített. Kenderrel is foglalkoztunk. Nagyon nehéz munka volt olyan fiatalon, mint amilyen én voltam.

Még abba is belecsöppentem, hogy párlósajtárban áztatták a vásznat. Amikor tele lett a párlósajtár, abban egy hétig is ázott a ruha úgy, hogy közben állandóan leengedték, és újra töltötték

vízzel. Kivittük még a patakra és ott mostuk készre a ruhát. A Mária mama még vászonruhában, bőszoknyában járt, az anyósom már nem. Anyósom egész ruhát „egyberuhát” viselt. Azt nem tudom, hogy kivel varratott.

A hátsó szobában aludtunk mi a férjemmel. Előtte a család egy másik házában aludtunk, de aztán eladtuk azt, majd ide jöttünk a hátsó szobába. A házban férjem nagyapjának a testvére lakott, az apósom épülte. A ház tiszta téglából épült az 1920-as években, padlós volt. Egész nap az apósoméknál dolgoztunk, csak éjszakára mentünk át a másik házba aludni. Amikor ezt a házat eladták, akkor hozzájuk a férjemmel és a gyerekekkel a hátsó szobába. 1953-ban született Márta lányom, 1959-ben pedig az ikrek Zsuzsa és Éva.

A hátsó szobában velünk aludt a Mária mama is. Két ágy volt a szobában, középen asztal, székekkel, dobkályha.

1962-ben bontottuk el a házat. Amikor a ház felépült, a gazdasági részt is elbontottuk, és helyére a ház folytatásában istállót, pajtát és disznó ólat építettünk. A régi házhely mellett volt még egy házhelyünk, így mi 1962-ben arra ráépültünk. Amikor a gazdasági épületeket is megépítettük, a régi gazdasági udvarrész (szemben a régi házzal) üresen állt, így széles nagy telek lett a mienk.

Az új ház hátsó falrésze bele lett épülve egy régi kerek kút szélébe. A szobámban, amikor lefekszem vízuhogást hallok. A kőműves, amikor építették, már akkor mondta, hogy kúthoz ér a ház egyik része, de akkor a tervrajz szerint lett megépítve. Mondta is, hogy kíváncsi lesz, nem süllyed-e el a ház?

A házat, amikor megépítették volt-e valamilyen technikai berendezésük?

Nem, csak telepes rádió.

A papa nagyon értett a szereléshez, ezért náluk volt az első telepes rádió.

Villany sem volt. Maxim lámpával világítottunk.

Milyen típusú házat szerettek volna építeni?

Nekünk tetszett ez a fordított típus, bár többen rá akartak beszélni a sátortetőre.

Elég nagy a belmagasság, ma már elég nehéz kifűteni. Akkor erre nem gondoltunk. A ház 3 szobás, nagy az előtér, van fürdőszoba, konyha, spájz. A WC-nek külön kellett volna lenni, de akkor még a tervező, meg mi sem gondoltunk erre. Ma már tudom, hogy jobb lett volna.

Amikor megépítették a házat, felszerelték a fürdőszobát is?

Csak a helye volt meg, de akkor nem lett felszerelve. Őrzse mama már meghalt (1974), amikor a fürdőszoba berendezésre került. Ahogyan volt pénzünk, úgy tudtuk berendezni a házat is.

Mikor vettek hűtőszekrényt?

Amikor a nagyobbik lányom férjhez ment 1972-ben, akkor vettünk.

Mosógépet?

Tárcsás volt, azt az 1960-as évek végén. Előbb a boltból kölcsönöztünk, aztán a papa (férj) mondta, mi a fenének hurculjuk, inkább vegyünk egyet.

Az első TV-t elég korán vettük, anyósom is nagyon szerette a TV-t nézni. A nagyobb lányom 10 éves lehetett, amikor vettük az első TV-t, kb. 1963-ban

A faluban nekünk volt talán a másodiknak, harmadiknak TV-je.

A háztáji jelentett-e folytonosságot a gazdálkodásban?

Továbbra is jártunk piacra, én is jártam, de még mennyire. Én is mentem gyalogosan is, de aztán, amikor megjelentek azok a fabódés buszok, azok agyonra zötykölték az embert, de azzal mentünk. Nem nagyon szerettem piacra menni, de követelték, el költött menni. Az öregek követelték, sőt le is számoltattak, amikor megjöttem. Mária mama számoltatott el, amikor ő meghalt, akkor az anyósom. Az anyósom már annyira nem, de a Mária mama föltétlen.

Ki gazdálkodott a pénzzel?

Én nem, de még élt az Őrzse mama (anyós), akkor úgy éreztem, hogy miért mindig az Őrzse mamának köjjön a pénzt odaadnom, és tőle köjjön könyörögni, ha én valamit venni akarok. Így nem is adtuk neki a pénzt. Neki akkor már nyugdíja volt, még Németországból is kapott. Mivel az anyósom hadiözvegy volt, ezért az ismeretségben egy férfi, a Vimola kijárta neki a pénzt. Annak jó összeköttetései voltak. Mivel ő már két helyről is kapta a nyugdíjat, ezért nem adtuk oda a pénzünket. Mi annyit dolgoztunk, és a papával (férj), úgy gondoltuk, hogy nekünk is közünk van a pénzhez, mi is be tudjuk osztani. Anyósom sokat beteg volt, már nem akartuk a pénzünket rá bízni.

A férjem nagyon szülőpárti volt, amíg azok éltek, én nagyon alacsony fokon voltam mellette. Nekem nagyon rossz sorom volt. De hova tudtam volna menni? Itt voltak a gyerekek is.

Nekem most jobb életem van, de most már én is megöregedtem.

Ha a férjem akart volna megpártuhatott volna, de talán nem is akart.

A házassága szerelem házasság volt?

Hát ez volt a baj, hogy nem. Az öregem 9 évvel idősebb volt, mint én, de állandó kilengései voltak. Én le voltam kötve otthon és a TSZ-ben, és közben én nem tudhattam, hogy ő hova jár?

Ő függetleníteni tudta magát, mert a TSZ-ben a gépműhelyben dolgozott, mint szerelő, ott meg állandóan mentek hol ide, hol oda javítani. Mindig menni kellett a víztoronyhoz, a vil-lanypásztorokhoz javítani. Még a magángazdák is elkapkodták a munkájáért.

Az, hogy igény volt a munkájára az anyagilag jelentett e valamit a családnak?

Nem. Ahhoz, hogy anyagilag is elismerjék, ahhoz papír kellett volna a tudásáról. Neki csak 8 osztálya volt.

Szegény Miszlang koma boronált bennünket össze, és azt mondta, hogy majd én a ruha láng-jában fogok járni. De nem a ruha lángjában, hanem a ruha rongyában jártam. Ott volt a Magda sógornóm, azt nyomták, én semmi nem voltam. Vagyunk egy páran itt olyan asszonyok, akik tényleg ilyen helyzetben voltak.

Itt borzalmas volt, borzalmas!!

Az öregek nagyon gonoszak voltak.

Én a babonákban, meg ilyenekben nem nagyon hiszek. Amikor már a lányokkal terhes voltam a Mári mama biztosan el akart tenni láb alól.

A lányok már nagyon voltak, amikor elmentek egy dombóvári kártyavetőhöz, és öntő-asszonyhoz. Egy hatalmas diófa állt az udvarban. Két éve vágattuk ki. A javasasszony azt mondta, hogy ássuk föl a diófa tövit, mert ott van valami. Oda tettek valamit. Amikor kivá-gattuk a fát, és helyére ültetni akartunk, megtaláltuk elásva az Örzse mama egy szövetszok-nyáját, amiben rengeteg szőr volt. Mint a ló farka, vagy mi a fene. Jézus, én onnan azt kiás-tam. Az öntőasszony ezt mutatta ki. Engem akartak eltenni valahogyan, de ez az Éva lányom-ra is hatott. Neki javasolták, hogy menjen javasasszonyhoz. Akkor jöttünk rá, hogy nem a lányokat, hanem engem akartak eltenni az öregek. Nekem olyan helyzetem volt, hogy Isten irgalmazz!

Én valahogy nagyon utjukban voltam.

Amikor a lányok picik voltak, mindig a Mári mama volt velük. Nekem a mezőre kellett men-nem. Akkor csinálhatta ezt a Mári mama, amikor én a mezőn voltam.

Szerette a lányokat a nagyanyjuk és a dédanyjuk?

A Zsuzsát nem, mert olyan volt, mint én.

Engem csak a belső gyötirelem kínozott.

Köszönöm a beszélgetést.

2001. december 11. Szenna

Adatközlő: Miszlang János (1948-) szennai születésű, Miszlang Jánosné, szül. Németh Ágnes (1953-) hetesi lány volt. Ágnes egyéni vállalkozó, falusi turizmussal foglalkozik. János az amerikai bázison Taszáron sofőrként dolgozik.

Gyűjtő: Kapitány Orsolya

Tíz évvel ezelőtt fogtunk bele a falusi turizmusba. Munkanélküli lettem, nem tudtam a faluban elhelyezkedni. Dolgoztam itt a faluban a Takarékszövetkezetnél és a Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményben.

A városba semmi pénzért nem mennék el lakni. Először bosszantott, hogy nem kaptunk lakást, de most már, ha fizetnének sem mennék el a városba, legfőljebb valami külterületi részre. Ez a falusi vendéglátás csodálatos dolog. Nagyon sok kedves emberrel megismerkedünk. Nagyok sok munka és utána járás van. Nem lehet itthon ülni és várni a vendégeket, hanem tenni kell érte, hogy legyenek.

Segít-e valamilyen szervezet vagy személy a vendégek idecsalogatásában?

A környék nagy vonzerő. Van, aki már kész programmal jön, de vannak, akiknek mi ajánlunk programot. A TURINFORM irodával nagy jó a kapcsolatunk, ők bármiben segítenek. Utána néznek a legfrissebb programoknak, vagy éppen telefonon érdeklődők a környék kínálatáról. Elsősorban a múzeumok kiállításait (Rippl-Rónai Múzeum, Rippl-Rónai Villa, stb.) ajánlom. Tíz éve járok rendszeresen az utazási kiállításokra, ahol lehetőség van ismeretségeket kötni és ajánlani a megyei falusi turizmus lehetőségeit, köztünk az enyémet is. Lehet, hogy húsznak ajánlom Szennát, de ha abból csak egy eljön és jól érezte magát, akkor annak a híre messze elér, és ez hozza a vendégeket. A barátok, ismerősök egymásnak ajánlják ezt a lehetőséget, és ez egy igazi elismerés és visszajelzés a végzett munkánkról. Telefonálnak, hogy szeretnének a barátaink is elmenni, és nagyon finom langallót ettünk nálatok Ágikám, a gánica kakas pörkölttel, ez most nagyon menő.

A gyerekek imádnak itt lenni. Volt egy budapesti család és a gyerekek már azt kérdezték, mikor megy az Ági mama hozzájuk, már mint én. Ez mostanában nem megy, mert sok vendégem van.

Jól érzed magad ebben a szerepkörben?

Nagyon jól, és semmi pénzért nem ülnék be egy irodába dolgozni, nekem ez az életem, hogy jönni, menni, intézkedni, vendégeket kiszolgálni, sütni-főzni. nagyon szeretek a vendégekkel foglalkozni.

Vannak olyan vendégek, akik nem szeretnek korán kelni. Szoktam nekik mondani, hogy ágyba viszem a kávé. Erre mindig csak mondják, az úgy sem lesz igaz. Reggel 8 óra után szoktam bekopogni a szobába, hogy itt a forró finom kávé.

Eddig még mindig nagyon hálásak voltak érte.

A falusi turizmus abból áll, hogy a vendég bekapcsolódhat a család mindennapi munkájába. Volt olyan vendég, aki nem tudott sokáig aludni. Az nekiállt, megpucolta a vöröshagymát, bezsákolta és kukoricát is morzszolt.

Nagyon jól érezte magát, mert ezt a munkát otthon nem csinálta.

János neked állásod van, miért vállalsz munkát még emellett?

Kettő főt már nem tartana el ez a kis vállalkozás. Besegíteni tudok, de szükségünk van még arra az állandó havi jövedelemre, amit én keresek.

Egy családnak is jó lehet ez, de emellett még a falusi életformát, földművelést, állattartást is fel kell vállalni.

A vendégekről főlváltva lehet gondoskodni. Az egyik főz, addig a másik elviheti őket sétakocsikázni. Nekünk jó kapcsolatunk van a Meiszterics lovasiskolával Kaposváron, Bárdudvarnokon pedig egy pónilovas van, akihez vagy elmegy a vendég, vagy ő jön át a lovaival. Itt nálunk, a kertben a gyerekeket lovagoltatja.

Volt olyan vendég, aki a megyében kirándult. Ajánlottuk neki Somogyvámoson Hanzel László tojáspatkolót, de ha már ott járt a Krisna-völgyet is megnézte.

Sokan mondják, azt hogy nem is gondolták volna azt, hogy ilyen gyönyörű tájra jönnek. Nem igazán ismerik a magyarok Magyarországot. Most kezdik felfedezni. Ez nekünk nem baj, hiszen ez hozza a vendégeket hozzánk.

Volt olyan vendégünk, aki a kutyájukkal együtt érkezett. Elvitte sétálni a szőlőhegybe, amíg hazaért 6 pincét végig látogatott, mert mindenhova behívták egy-egy pohár italra.

Csodálkoznak azon, hogy errefelé milyen kedves emberek élnek.

bekiabálják az embert, amikor nem is ismerik. Itt mindenki köszön egymásnak, és őket is köszöntik.

Ők is átveszik ezt a szokást, és igyekeznek előre köszönni, hogy megelőzzék a falusiakat a köszönésben.

A család jövőjét ez a vállalkozás fogja meghatározni?

Véletlenül jött az ötlet, de fantáziát is láttunk benne. Próbálkoztunk mással is. Volt itt nálunk 300 db angóra nyúl is. Nem ment. Befürödtünk vele.

1990-ben amikor elkezdjük ezt a vállalkozást, 19 család csatlakozott a falusi turizmus programjához. Sajnos nem úgy jött a támogatás, ahogy azt ígérték, ezért többen abba hagyták. Ez a

támogatás még a mai napig nem ért ide. Többen azt hitték, hogy akik ezt a formát szervezték, azok majd küldik a vendéget is. Az nem így van. Nem tudtak elmenni kiállításokra, nem kerültek bele a vérkeringésbe, ezért hamar föladták.

Hiába készült prospektus, ez még nem fogta a vendégeket.

Nekünk talán szerencsénk volt.

Áginak az volt a nagy dobása, hogy beöltözött szennai viseletbe. Ez csak egy ötlet volt, de nagyon jól bejött. Ezt a Szabó Tündének lehet köszönni, mert a bécsi konzul, amikor idejött a falumúzeumba, akkor mondta, hogy be kellene öltözni viseletbe. Nekem ez akkor nagyon megtetszett, azóta bárhova hívnak, vagy turisztikai kiállításon veszek részt, én mindig beöltözve fogadom a vendégeket.

Engem a faluban ezért lenéztek, milyen maskarát veszel fel?

Mondták sokan.

Most már ez is megváltozott. Nem engem kér fel az önkormányzat, hanem van más, aki jó pénzért vállalja.

Nekünk a népviselet nagyon sokat segített. Ha jön csoport, akkor beöltözünk, fényképeznek, és ez mindig nagy sikerrel jár a vendégek körében.

A faluban azt nem értik meg, hogy akik idejönnek, azok nem azt mondják, hogy Miszlangéknál voltunk, hanem azt, hogy Szennában.

Mennyire szigetelődtek el a faluban?

Talán ott kellene kezdeni, hogy a 19 családból egyedül maradtunk. Amikor látták, hogy mégis csak jönnek a vendégek, akkor néhányan újra megpróbálták.

Mi nagyon sokat segítettünk, hogy másoknak is működő képes legyen. Most újra 10 család foglalkozik vendégfogadással. Ezek közül 5-6 család már elég jól halad.

Nagyon jó lenne, ha mindenkinek sikerülne, mert akkor nekünk is jól fog menni.

Hisztek a falusi turizmus jövőjében?

Persze, mert különben nem csinálnánk.

Belföldi, vagy külföldi vendégekre számíthatok?

Elsősorban a belföldiekre, függetlenül attól, hogy külföldiek is jönnek. Elsősorban azokra, akik nem szállodában akarnak megszállni és pihenni, hanem a családi körülményeket választják.

Ne csak a felnőttek, hanem a gyerekek és a kutya, macska is tudjon kikapcsolódni a városi életből. Nyugdíjasokat is szívesen látunk vendégül, hiszen ez a forma olcsóbb, mint a szálloda.

Melyik társadalmi réteghez tartoznak a vendégeitek?

Vegyes, hiszen jöttek olyanok, akik azt mondták, hogy a pénzt direkt erre szedték össze. Volt olyan, ki autós iskolában oktat, de volt már atomfizikus is.

Minél tanultabb egy ember annál szerényebb. Mi ezt tapasztaljuk.

Egyszer fordult elő, hogy egyik vendégünk estélyiben jött le vacsorázni. Ő nem erre számított.

Végül is lejöhettek estélyiben, de nem nagyon volt értelme így kiöltözni, mert nem erről szól itt az élet. Nem volt igazán kinek kiöltözni, mert itt az emberek éppen annak örülnek, hogy szabadon, sportosan öltözködhetnek, nem kell feszengeni. Arra gondoltak, hogy van itt teniszpálya, golfpálya, de mondtuk, hogy akkor nem ezt a szolgáltatást kell igénybe venni.

A vendégeket sosem küldjük el, anélkül hogy ne segítsünk nekik.

Néhány hete érkezett egy család a Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményből és érdeklődtek, hogy lehet e ebédelni? Mondtam nincsen kész ételünk, de mindjárt kisül a langaló, és azt szívesen szolgálok fel nekik. Mivel siettek csak egy kávéra, és üdítőre ültek be. Közben elbeszélgettek, én meg kisütöttem a langalót. Rögtön nem volt olyan sietős nekik, mert langalót kértek ebédre. Megelégedve és jóllakottan mentek el tőlünk.

A faluban nincs egy olyan hely, ahol ebédelni tudnának az idelátogatók. A lányunk, Ágnes most munkanélküli lett, a szakmája szakács, ezért talán váltunk is és fogadóvá válunk. A falusi turizmus vendégfogadó részét is természetesen megtartjuk, tehát nem étteremet fogunk csak működtetni.

Alkalmassá akarjuk tenni a fogadónkat konferenciák, tanácskozások rendezésére is.

Most 50 ember befogadását tudjuk megoldani, kicsit szűkösebben, de 40 főt kényelmesen étkeztetni tudunk.

Szükségek lenne szervezőkre, akik ide irányítják az ország különböző pontjairól a vendégeket?

Utazási irodákkal azért van szerződésünk. Nekünk megvannak a kapcsolataink.

Beljebb jönnek e nyáron a vendégek a Balatontól?

Rossz időben többen jönnek a múzeumba és látják a táblánkat kiteve. Többen feljönnek egy üdítőre és érdeklődnek a lehetőségekről.

A vendégek a falu kocsmájába nem mennek, ezért látunk a fogadóban jó lehetőséget.

(A beszélgetés során éppen egy csoport jelentkezett be vacsorára.)

Nem fáraszt a sok vendég?

Nem találom magam, ha nincs vendég.

Szívesen kiszolgálnál naponta akár 40 vendéget is?

Igen, nagyon szívesen, hiszen akkor megy jól az üzlet.

(János folytatja a beszélgetést)

Fel szeretnénk újítani a meglévő egységünket, és fejleszteni is kell. Édesapám a falu kovácsa volt, a műhelyberendezése megmaradt. Szeretnénk a portán egy kovácsműhelyt berendezni. Az Árpád u. 38-as népi lakóházat is kivettük az Állami Kincstártól bérbe. Nyárra berendezzük népi bútorokkal, és lehetőséget biztosítunk arra, hogy aki akar, ott aludjon. Tisztálkodási lehetőség is van.

A szobát berendezzük úgy, ahogy a századfordulón még a szennaiak éltek, a konyhát szintén, csak a kamra részt szeretnénk vendégek elhelyezésére alkalmassá tenni.

További tervünkben szerepel, hogy a szőlőben a pincét rendbe hozzuk, hogy oda is ki tudjuk vinni a vendégeket egy-egy estét, ott eltölteni.

Az idén volt egy 4 tagú angol család, akik jövőre is vissza szeretnének jönni. Három hetet töltöttek el nálunk, a fő programjuk az volt, hogy kifeküdtek a Napra, és pecsenyére süttették magukat. A négytagú családnak 3 félélt kellett főzni, mert az egyik cukros, a másik vegetáriánus volt, a hagyományos ételeket csak ketten ehatték.

Az angoloknál sajnos még mindig idegen Magyarország, az átlag angol szinte semmit nem tud a magyarokról. Ők próbálják eloszlatni a rossz beidegződéseket, hogy nem emberevők a magyarok. Ez a család felfedezte Magyarországot, benne Szennát és jó hírünket viszik a barátainknak, ismerőseiknek.

Mennyit tesz a faluközösség és a falu vezetése azért, hogy az idelátogatók itt maradjanak, és jól érezzék magukat?

A falubeli emberek nagyon kedvesek az idegenekkel. A szőlőhegyi behívogatások is ezt mutatják.

Régen volt még sielési lehetőség is a faluban. Fel kívánja e újítani ezt a sportolási lehetőséget a közösség?

Most már minden földterület magánkézen van. A tulajdonos nem biztos, hogy pályaépítés mellett döntene.

Itt a faluban bármi kivitelezhető, csak ne mi találjuk ki. Kívülről jöjjön az ötlet. Ez biztosan sikeresebb lenne. Itt nincs összefogás.

Vannak olyan vendégek, akik előbb elmennek körülnéznek a faluban, hogy hol mennyiért adják a szállást, majd utána kötik le a nekik legjobban megfelelő családnál.

Egy éjszakára a szállás 4000Ft/fő. Minden szobához van fürdőszoba.

Reggeli 400-450 Ft/fő. Ebédelni nem szoktak, mert későn kelnek, majd elmennek kirándulni. Estefelé megjönnek. Gyakran csomagolni is szoktunk, néhány szendvicset, hogy ha kerékpár-útra mennek. Persze mi ezt nem számítjuk fel.

Volt olyan, hogy sok vendégünk volt, ilyenkor átirányítottunk néhányat azokhoz, akik szintén vendégfogással foglalkoznak.

Még olyanak is küldünk, aki keresztbe tesz az embernek.

Minden vendég hozzájárul az ember szívéhez?

Szinte mindenkihez kapcsolódik egy-egy kedves emlék.

Köszönöm a beszélgetést.

Adatközlő: Handó János polgármester

Szenna, 2001. dec. 11.

Gyűjtő: Kapitány Orsolya

Azt említette, hogy ha elmegy a vonat, már nem lehet fölülni. Úgy érzi, hogy Önök mindig mindent idejében léptek meg a falu érdekében?

1990. szeptember 30-a óta vagyok a falu polgármestere. A falu infrastruktúráját próbáltuk olyan helyzetbe hozni, hogy a 651 lakó jól érezze magát. Minden olyan lehetőséget megragadtunk, amit nekünk a történelem, a kor felkínált.

Első lépések egyike volt, hogy a portól mentesítettük az utakat, amennyire csak lehetett, és a telefonhálózat kiépítését befejeztük. Közben gyűjtöttünk a gázra és a község árvízmentesítésére. A községen két élő vízfolyás megy keresztül, ezek minden évben a nagy esőzések idején kiöntenek, iszappal árasztják el a települést. Ezt a problémát 1995-re sikerült megoldani.

1996-ra megszűnt a falu zsáktelepülés jellege, összekötő utat építettünk Bárdudvarnok felé. Utat építettünk a cigánytelep felé is. Most egy nagy vállalkozás előtt állunk. Egy tornaterem alapjait tettük le a napokban. Nyolc osztályos iskolánk van, körjegyzőség Szenna. 4 környéki település tartozik ide. Ahhoz, hogy az egészséges nevelést, délutáni foglalkozást, különböző turisztikai rendezvényeket meg tudjunk valósítani, ahhoz szükséges egy olyan terem, amivel rendelkezésre tudunk állni a község lakóinak és az idelátogató vendégeknek.

Jelenleg a községnek 720 lakója van.

A lakosság száma 70 fővel nőtt, amit annak köszönhetünk, hogy 30 lakótelket parcelláztunk ki saját erőből. A Tildy utca is ennek az eredménye, ahol a foghíj beépítések is nagyon szépen haladnak. 2000-ben 5 új ház épült. Sok család költözik ki Kaposvárról, akik a szolgáltatási szférában akarnak elhelyezkedni.

A falusi turizmus fellendüléséért mit tesz a község vezetése?

Ez nagyon csúnya szó, hogy falusi turizmus. Én a falusi vendéglátás szót szeretem. Tekintettel arra, hogy Szennának ebben a műfajban már több mint 10 éves hagyománya van.

Én magam is foglakozok vendéglátással. Most alakítottunk ki egy 4 szobás apartmant Több, mint 10 család foglalkozik vendéglátással. Somogyban Mesztegnyő és Szenna alkalmas igazán a falusi vendéglátásra.

Szervezetten jönnek a vendégek, vagy egyénileg?

Kisebbs csoportok jönnek, mindenki maga szerzi a vendégeit. Most megalakult a Zselica Szövetség, azon belül van olyan szerveződés, mely biztosítja a vendégkört. Nagyobb reklámot tud csinálni ez a szervezet a falusi vendéglátásnak.

Milyen programot tudnak kínálni az idelátogatóknak?

A vidékünk nagyon szép, kirándulásokat tehetnek gyalogosan és kerékpárral. Kora tavasszal a hóvirág, ibolya, majd az akácvirágzása szintén nagyon szép látvány. Nem messze van a Peterke tó, amely horgászásra kínál lehetőséget. Itt a Zselicben a vadászatnak hagyománya van, két vadásztársaság is működik. A szőlőben pinceszereket lehet tartani.

A régi hagyományokhoz vissza tudnak e nyúlni, hogy azokat felelevenítsék, vagy új hagyományt teremtsenek?

Falusi disznóöléseket tartunk, hagyományos módon dolgozzuk fel az állatokat.

Sok családnál még megvan a régi népviselet, amit ünnepek alkalmával felvesznek

Az iskolában működik a hagyományőrző együttes. A jeles napokhoz kapcsolódó szokások felelevenítése szerepel az együttes munkájában.

Köszönöm a beszélgetést.

Adatközlő: Kungli Ferenc (szül.: Szenna, 1932., katolikus)

Szena, Rákóczi u.

Gyűjtő: Kapitány Orsolya 2001. december 11.

Feri bácsi parasztcsaládba született. A szülők hány hold földön gazdálkodtak?

19 hold földjük volt. Abból tisztességesen meg tudtunk élni. Tudtunk belőle házat építeni, 1962-ben.

Előtte milyen ház volt, ezen a telken?

Egyszerű, 2 szoba volt, egy szabad konyha, egy kamra, cserepes tetővel.

A fala téglá és tömés volt. Mi az istállóval kezdtük az építkezést. Akkor az állatnak nagyobb értéke volt, sok állat volt, kellett a jó hely nekik.

Én 12 éves korom óta kint vagyok a mezőn. Szántottam, vetettem a nagyapámmal. Öregapámmal csináltuk a fogatos munkát. Nekem volt egy lovam, nagyapám kettővel dolgozott. Ilyen hidegben, mint most van, kint voltam szántani. Annyira megfáztam, hogy nem tudtam egyedül a kocsira föltenni az ekét.

Hogy hívták a nagyapát?

Kungli János. 1887-ben született.

Édesapám 1910 beli volt.

A nagyapán 65 évesen halt meg, apám egy nappal előbb, mint betöltötte volna a 70. évét. Volt egy testvérem, de az sajnos 1944-ben betegségben meghalt.

Szennában volt-e megkülönböztetés a vallás miatt?

Még a Tsz előtti időben, de utána már nem volt olyan éles. Akkor már nagyon összetartók lettek az emberek. Valahogyan sorstársnak érezték magukat. Sajnos most újra érezteti a hatását. Mintha magasabb rendűek lennének a reformátusok. Véleményem szerint két típusú ember van rendes és hitvány ember. Több fajta nincs.

Gazdálkodás módjában volt-e volt e különbség a két felekezet között?

Abban az időben volt néhány református család, akik nagygazdák voltak. Náluk ugye egyke volt, mert arra nagyon vigyáztak, hogy több gyerek ne legyen. Már amikor az az egy szem megszületett, már akkor eldöntötték, attól függően, hogy fiú vagy lány volt, hogy kit fog elvenni, vagy kihez megy férjhez.

A szülők döntöttek a fiatalok ügyében.

Sok ilyen házasság volt?

A legtöbb ilyen volt a reformátusok körében.

Több olyan kapcsolatról hallottam a faluban, ami házasságon kívüli. Ezt a jelenséget természetesnek tartották?

Ilyen példák mindenütt vannak és voltak is, amióta világ a világ.

Nem is talán az, hogy megcsalják egymást. Hiszen ezek nem, mint család éltek és élnek, hanem, mint sorstársak. Együtt kell leélnük az életüket. Jól van húzzátok csak együtt az igát. Te kilóghatsz, mert Te a mi családukhhoz tartozol (pl. a fiúk), de Te nem a mi családukhhoz tartozol, csak menynek jöttél, neked dolgozni kell, míg meg nem szakadsz.

Szennába nősülni, vagy férjhez menni nem volt előnyös?

Én ezt nem tudom, mert nem Szennából nősültem.

Honnan nősült Feri bácsi?

Zselickislakról.

Tudatos volt, hogy nem helybelit választott?

Nem is tudnám megmondani. Engem abban az időben nem nagyon foglalkoztatott a nősülés, meg a lányok sem. Engem lekötött a munka.

Kulákok voltunk egy ideig, de ez aztán rendeződött.

A hatóság nem tudott mást csinálni, csak nyilvántartani. Nekünk nagyon jó jegyzőnk volt, Szabó Sándor. Ő nagyon jó ember volt. Ő próbálta rendezni emberi módon a kulákok sorsát is.

A kuláklistára kerülés nem járt nagyobb megpróbáltatásokkal?

Itt nem. Volt egy-két fiatalabb, akik úgy jöttek, hogy majd én megmutatom. Azokat mindig sikerült valamilyen módon leszerelni.

Telepítettek-e ki kulákokat a faluból?

Nem tudok róla.

Volt egy két eset, amikor egy-egy embert megdádáztak. De azok talán tehettek is róla. Többet beszéltek, mint költött. Az ember, ha hallgatott, nem igen nyúltak hozzá. Itt ebben a faluban legalább is nem tudok kirívó esetről.

Feri bácsi mi kellett ahhoz, hogy kuláklistára kerüljön az embert?

19 hold földünk volt. 2 pár ló, gazdasági fölszerelés, 4 tehén meg azoknak a szaporulata.

Bikával foglalkoztak?

Csak akkor, amikor én kezdtem el 17 évesen a gazdálkodást.

Folyamatosan vette át az öregektől a gazdálkodást?

Átadták. Nem lehetett mást csinálni. Dolgozni kellett. Az öregem azt mondta, addig kell a vásznat hajtani, amíg lehet, mert aztán elpattan.

A Rákosi rendszerben az urak innen mindent lesöpörtek. A szekrényeket nyitogatták. Az egyik szekrénybe be volt téve egy vendő zsír, egyik fiatal benézett, aztán a mögötte álló idősebb azt mondta neki csukja csak be, mert itt nincs semmi. Ilyen is volt.

Apám ügyes volt. Volt olyan, akinek fel kellett ajánlania a földjét az államnak. De apám valamilyen úton, módon manipulálta ezt a föld ügyet. Bár nekünk is volt valamilyen állami rész, de az megszűnt, ott van a többivel. Most újra a miénk az a föld, ami régen is megvolt.

Amikor most osztották a földet, akkor utána kellett járni, mert azok a darabok senkié sem voltak.

Vissza tudták venni az egész földterületüket?

Igen, vissza.

Mekkora a földterületük a rendszerváltás után?

30 hektár, 8 hektár erdővel.

Ha a fiam nem ilyen megszállott, akkor én nem kértem volna vissza.

Mivel foglalkozik a fia?

Füstölője van, most azzal foglalkozik, meg mellette a mezőgazdasággal. Ha mi nem segítenénk, már régen beletörött volna a bicskája.

Hogy tudja megcsinálni a fia, hogy földet művel, állatokat tart, füstöléssel is foglalkozik?

Az állatokat azt én tartom.

Milyen állatállomány van?

Csak disznó

Előbb 10 db anyadisznó volt, már csak 7 db van, meg azok szaporulata.

Már nem éri meg?

Az is volt. Tudja az volt a helyzet, hogy kaptunk itt a Rinyában egy földdarabot, mert mást már nem jutott. Nem tudtunk vele mit csinálni. Egy lapos oldalas rész, hát mit csináljunk vele? Beállítottunk disznókat. Azokat villanypásztorral bekerítettük.

A szaporulat mikor hogy sikerül. Most egy sincs. Most berakattuk mind a hetet, de talán három fial majd.

Az állatoknak a takarmányt megtermeljük, sőt többet is. A fölösleget eladjuk. De így is épp a nullára írjuk le a gazdaságot, épp hogy nem ráfizetéses. Húsertést termelünk, de nem kifizető. Zimányból valók az állatok, onnan hoztuk őket tenyésztetni. Most már a sajátunkat tenyésztjük tovább.

Az állatokat, hogy a villanypásztor ügyeli, én már nem tudok utánuk menni. Mindig van velük probléma. A pici malacok úgy kibújtak a drót alatt, hogy csak na, aztán kívül legeltek. Ez elég nagy baj, mert így nem szokják meg, hogy meddig mehetnek.

Az egészségem nagyon megromlott. A kolhozban mindig kint voltam, mint állattenyésztő.

Sokat motoroztam, így a térdeimet sem bírom. Most sem mennék irodába dolgozni. Amikor el kellett számolnom csak addig voltam irodában, aztán gyorsan ki a munkahelyemre az állatokhoz.

A kivett földeken végzett termelés Önöknek nem kifizető?

Hát éppen hogy nem ráfizetéses.

Most újabb dolgokkal próbálkozik a fiam.

Fekete bodzát és csipkebogyót telepített a fiam. Azt mondja jövője van ezeknek.

Szövetkezeti tagként termeli. Néhányan összeálltak Váli Szövetkezetként és a tagoktól felvásárolják a termést.

Ez 3-4 éves befektetés, de tudja én nem nagyon bízok semmiben. Én már annyi rosszat láttam. Ma már teljesen megbízhatatlan a mezőgazdasági vezetés. Vagy nem értenek hozzá, mert olyan embereket raktak a vezetésbe, vagy felelőtlenek. Nem tudom, de azt igen, hogy nem bíznék meg bennük. Tönkre tették már az egész mezőgazdaságot. A szövetkezetek valamikor itt jól mentek. Becsületesek voltak az emberek. Akkor mindenki tudta, hogy mit és hogyan kell csinálni, hiszen otthonról hozta a tudást.

Én az iskoláimat már felnőtt fejjel végeztem Bogláron és Szemesen.

Sokszor, amit tanultunk, ha azt próbáltuk volna alkalmazni, talán nem is jutottunk volna egyről a kettőre pl. munkaszervezet területén.

A TSZ-be mindenki kényszerből ment be. Tud-e olyan esetről, hogy emiatt valaki öngyilkosságba menekült?

Itt csak egy öngyilkosság volt, de az sem ezért, hanem családi problémái lehettek.

1961-ben az első szövetkezetbe, csak a földünk 10 %-át adtuk be. Szerintem itt a Zselicben ezt kellett volna meghagyni a földek művelhetősége miatt. Ez jobban működhetett volna, mint a hármastípusú szövetkezet.

Mindent elvettek az emberektől, és ami a parasztembernek a legjobban fájt, még a lovaikat is. Sírva fakadtak, mert azt sajnálták csak igazán. Aki kocsis maradt annak jó volt, mert a lovak közelében maradhatott. Én éppen akkor estem bele ebbe a TSZ szervezésbe, amikor össze kellett szedni a lovakat. Én addig gatteros voltam. Jól is éreztem magam. Táncos Jóska bácsi volt a TSZ elnök és odajött hozzám egyszer, hogy más beosztást szánnak nekem.

Mondtam neki, hogy Jóska bácsi maguk megbeszélték, de velem nem. El kell menni, mert ha ezt nem vállalod, akkor innen is el kell menned.

Én egyfolytában azt mondtam, hogy én nem akarok senkivel sem szembe helyezkedni, hagyjanak engem békén. Őlég az hozzá, hogy én akkor már ezüstkalászos tanfolyamot végeztem. Ez a tanfolyam itt volt helyben.

Táncos József, Deák János, Kistót Ferenc voltak a TSZ első vezetői.

Táncosék nagygazdák voltak, de főleg az apja gazdálkodott. A Józsi inkább csak vadászni szeretett, meg menyecskézni.

Jól irányította a TSZ-t Táncos József?

Ő mindig meghallgatta a tagokat, és a vezetőtársaira fogta, ha valami baj volt. Így mindig a tagság páráján állt. Midig tudta, hogy hogyan kell a problémát megoldani, de azt mindig a más bőrére vitte végbe.

Jó elnök volt, mindent megoldott.

Én nagyon sok elnököt kiszolgáltam. Összesen 9 volt.

El tudott volna szakadni a gazdálkodástól, a Tsz-től?

Volt lehetőségem, amikor Bogláron voltam. 1964-ben mikor ott végeztem gépállomáson kinnáltak munkát, de nem fogadtam el. A lakóhelyem és a család Szennához kötött, de a Tsz vezetői sem vették jó néven.

Én állattenyésztő voltam, azt nagyon szerettem csinálni, nem bántam meg hogy visszajöttem. Nehéz munka az állattenyésztés, ott nincs soha szünet.

A tehenek idejártak a Rinyába legelni.

A parasztok, amikor a Tsz-be beadtak mindenüket, akkor 1 hold földjük maradt háztájinak. Volt olyan, hogy az állatoknak nem tudtunk enni adni és a gazdától kellett kérni takarmányt, hogy a közbe beadott állataikat meg tudjuk etetni. Volt a határban egy darab állami tartalék föld, amibe az 1 típusú szövetkezés tagjai lucernát vetettek. Így ez kihúzott bennünket a bajból. Az állatokat, amikor begyűjtésre kerültek a nagyobb istállóba hordtuk, mert a Tsz-nek még nem voltak épületei. A disznókat mindenki megtartotta, a Tsz-nek Zimányból hozatunk. Akkor a tanács épületénél volt egy nagyobb ól, oda helyeztük el azokat.

A parasztoknak otthon maradt egy tehene és annak a szaporulata, disznót mindenki annyit tartott amennyit akart. Az állatoknak szükséges takarmányt az 1 holdnyi háztájiban, a szőlőben tudták megtermelni.

Előfordult, hogy éjszaka elengedték a tehenet az idegen istállóban és elment haza.

Ez egy nagyon nehéz időszak volt. De megoldódott ez a probléma is. A parasztok mindent meg tudtak oldani.

Megvetették-e a parasztok azt, aki elhajtotta az állatát?

Volt probléma, de egy idő után belátták, hogy hiába áll az állata az istállóban nem lesz, aki kihajtsa, mert minden a Tsz szervezésében fog ezután történni, a magángazdának pedig mindenről egyedül kell gondoskodni.

Volt egy ember, aki mindent megcsinált csak pénzt kapjon érte. Vele minden piszkos és kegyetlen dolgot meg tudtunk csináltatni. Nagyon számító volt.

Én mindig azt mondtam az embereknek, nekem is az fáj, ami neked. Hiszen mi is elveszítetünk mindent. De összefogással, túl tudjuk tenni rajta magunkat. Tartsunk össze, próbáljuk meg együtt.

Menyi ideig tartott az összecsiszolódás?

Egy fél év alatt megtörtént. Nagyon gyorsan ment, mindenki belenyugodott.

Bár 13 Ft-os munkaegység volt. Volt olyan, aki 1 munkaegységet nem tudott megkeresni egy nap alatt.

Mennyi munkaegységnek kellett meglenni egy hónap alatt?

Mindegy mennyit gyűjtött össze, mert ha kevés volt, akkor nem kapott semmit.

Pl. ha valaki gondozott 10 db marhát, akkor egy napra 0,7 munkaegységet kapott. Annak egy napi keresete 9 Ft volt. Az állatok ellátása mellett kaszálni is kellett, meg legeltetni az állatokat. A parasztok főleg terményben kapták meg a járandóságukat. A paraszt azt főletette, és így próbált pénzhez jutni. Az állattenyésztők mindig kellett hogy menjenek, ezért azok értek el mindig a legtöbb munkaegységet. Aki kapálni vagy más munkára ment az megtehetette, hogy kihagyott napokat, ha éppen más dolga akadt.

Az állattenyésztésben, aki dolgozott, nagyon sokat dolgozott, és most már kevesen maradtak.

A TSZ előtti időben milyen anyagi körülmények között éltek a parasztok?

A beszolgáltatási időben nehéz volt. De a háború előtti, majd a beszolgáltatási idő után egy kicsit jobban ment.

A faluban minden háznál marhatartással foglalkoztak. Az 1990-es évek elején megszűnt ez a folyamat. Amikor a tejszarnokot megszüntették kb. 1995-ben, akkor végleg felszámolták az állatállományt.

Aki ma mezőgazdaságból akar megélni, az nem tud, amellet még valahol állásban is kell lennie.

A TSZ időszak elég volt ahhoz, hogy a mai középkorúak (30-50 éves) eltávolodjanak a földműveléstől?

Igen. Amikor ők fiatalok voltak nem kellettek a TSZ-be, mert gépesítve volt. Mi a gyerekünk jövőjét csak máshol, a földműveléstől távol tudtuk elképzelni. Ezért Kaposváron szakközépiskolába adtuk. Itt a faluban minden szülő küldte a gyereket máshova. Ezek a gyerekek reggel elmentek és este jöttek haza.

Abban az időben sok mindent megengedtek maguknak a gyerekek. Elkezdtek inni, pénz több volt, nem kellett ennyire félni, mint most.

A TSZ –es időszak nyugodt időszaknak mondható. Kiszámíthatóbb volt minden, a megélhetés, a terveinket meg tudtuk valósítani.

A ház amiben most is élnek, azt 1962-ben építették. Miben mutatkozott meg a gyarapodás?

A Balatonon építettünk egy nyaralót. Azt a fiam eladta és most a Szunyog-szigeten van neki egy nyaralója. Az volt a kifogásuk, hogy nincs közel a vízhez. Ez most közel van.

A nyaraló telkét 1970-ben vettük, de tudtunk venni gépkocsit is.

A nyaraló jó befektetés volt. A legtöbb szennai törekedett arra, hogy legyen nyaralója.

TV-t, hűtőszekrényt, mosógépet már nagyon régen vettünk. Az édesapám az mindent szeretett az első körben megvenni. Ha hallott egy reklámot, már ment utána, hogy milyen az, amit reklámoznak.

A TSZ-es időszak nagyobb lehetőséget adott a parasztnak? Azt mondja nagyon jó volt a Kádár-időszak, miért?

Mert megtanult élni a paraszt is. Addig csak dolgozott, de sosem élvezhette a munkája eredményét. Ez az időszak alkalmas volt arra, hogy kinyissa egy kicsit a szemét.

A TSZ-es időszakban az volt a legrosszabb, amikor összevonták a TSZ-eket. Akkor már politikai szinten történt az irányítás, ami a teljes csődhöz vezetett. Kaposszedahely is magában nagyon jól gazdálkodott, Szenna is. A zselickisfaludiak kicsit rafináltak voltak. A kis faluközösségek önállóan nagyon jól működtek, de az összevonás nem lett eredményes.

A gépesítés miatt kellett összevonni?

Lehetett volna csak a gépesítés szintjén összedolgozni, nem kellett volna a többi szinten is összevonni. Amikor már a párt is beleszólt, hogy ki legyen a vezető, akkor már baj volt.

Én jó pár elnököt kiszolgáltam, de akiket a párt nyomott, ott már nem volt köszönet.

Lehet, hogy én nem jól láttam, mert a tanult emberek másként vélekedtek.

Szennában ma 3 család foglalkozik disznóval, a többiek csak saját használatra tartanak. Itt Szennában pedig nagyon jó adottságok voltak az állattartáshoz. Ma ennek híre sincs.

Voltak olyan családok, akik lótarással foglalkoztak. Megvette a csikót, bekocsizta, betanította a munkára, majd eladta. Lett rajta annyi nyeresége, hogy újra tudott csikót venni, meg maradt pénze a megélhetésre, vagy amire akarta.

Birkával is foglalkoztak a háztájiban, mindig kellett a gyapjú, ezért 3-4 db tartottak. Az asszonyok feldolgozták a fonalat. Mellényt, zoknit kötöttek belőle.

Nagyon sokat piacoztak valamikor. Most már kevesebb jut piacra?

Hát persze, amióta nincsenek tehének, csak zöldség és gyümölcs megy a piacra.

Gombát piacra szedtek?

Mi nem, de voltak mindig néhányan, akik gyűjtötték és piacra is vitték.

A zselici erdő kínálta a lehetőséget, hogy itt minden ember értsem a famunkához. Mit készítettek belőle?

Minden parasztember értett a famunkához. Tudtak kosarat csinálni, oldalt csinálni, favillát is maguk készítették. Lapátot, gereblyét is megcsinálták. Én már nem értettem hozzá, mert apám ott volt értett hozzá, ezért én kimaradtam belőle. Kosarat is próbáltam fenni, de nem ment.

Tudom, hogy hogyan kellene, de a fogásokat nem tudom.

A fiúk Kaposváron lakik, de idejár dolgozni. Amikor elment, akkor még kilátástalan volt itt helyben a megélhetés?

Az volt a helyzet, hogy nem igazán tudnak a gyerekek együtt maradni az öregekkel. Volt egy telkünk a Gilice utcában. Azon nem engedtek épülne és cserében adtak egy másik házhelyet a Xantus utcában. Ott mi felépültünk. Az volt az utolsó nagyobb erőbevetésünk.

Most is segítik a gyerekeket?

Amit tudunk megteszünk. Nekünk itatra nem megy, ami családunk nem kocsmázik. Sok pénzt meg tudtunk spórolni.

A menyem toponári lány, onnan is segítik őket. Ott van a fiam füstölője az apósa telkén.

A menyem nem dolgozik, otthon van a két gyerekkel. Ez meg is látszik a gyerekeken.

Az unokáim szeretnek hozzánk jönni, nagyon szeretjük őket, de ők is szeretnek bennünket.

A fiam mindennap kijár, és dolgozik a földön, amikor kell.

A gépeket a fiam, használtam vette. A traktort Bajáról hozta, az ekét már nem is tudom. Aztán vett műtrágyaszórót.

Egyedül megbirkózik a földdel?

Van, amikor én segítek.

Ő is ismer minden munkát, hiszen itthon látta annak idején, hogy a háztájiban mit kellett csinálni.

A fiam Kaposváron a gépipari szakközépiskolában érettségizett.

Mi csak mondtuk neki, hogy tanuljon. Legyen neki könnyebb, mint nekünk. A VOLÁN-nál dolgozott, mint tűzrendészeti felelős. Ehhez csak tanfolyamot kellett végeznie, főiskolája nincs. Két gyereke van. A nagyobb, a kislány a Tanítóképzőbe jár, most első éves.

Az őseimről azt tudom, hogy amikor én 4 éves voltam a dédapám (Kövi János) 87 éves volt.

Ő is itt élt Szennában, de ő eredetileg a Nyírségben volt juhász. Onnan, amikor eljött, akkor hozott magával két széket, amire azt mondta, hogy még a hamus betyárok csinálták. A betyárokkal neki még kapcsolata lehetett. Az egyik szék még megvan valahol a padláson.

Adatközlő: Némethné Galambos Zsuzsa (szül. 1956. Szenna)

Lakcím: Szenna Rákóczi u. 4.

Gyógyszertári szakasszisztensként dolgozik Kaposváron a Kossuth téri patikában.

Gyűjtő: Kapitány Orsolya 2001. December 10.

Mit jelent Neked ma Szenna és mit jelentett gyerekkorodban?

Az az igazság, hogy az életem nagyobb részét már Kaposváron töltöm. Reggel eljövök, és csak este érek haza. A faluval szinte semmi kapcsolatom nincs. A kislányom is bejár Kaposvárra iskolába, a Kodály Zoltán Ált. Iskolába, de még óvodába, Szennába járt. A Gyes 3 évét otthon töltöttem, akkor még jobb, közvetlenebb volt a kapcsolat.

Többet találkoztam a falubeliekkel, többször beszélgettünk, de aztán ez a mindennapi ingázással megszakadt.

A gyerek, amíg kicsi volt, sokat segített édesanyám és a nagymamám, aki azóta már meghalt. Amikor beteg volt a gyerek nyugodtan otthon hagyhattam, mert ők ellátták. Mehettem dolgozni 3 éves kora után.

Amióta iskolába jár nagyon sok időt töltünk azzal, hogy a gyerekekre várni kell. Zeneiskolába jár, néptáncrea és amíg ő nem végzett nem mehetünk haza, vagy vissza kell érte jönni.

Most 8. osztályos, ez azóta tart. Én Kaposváriknak is mondhatnám magam, hiszen itt töltöm minden időmet, csak éppen Szennában alszom. Amíg nem mentem férjhez, addig a szüleim gazdálkodtak. A háztájt mi műveltük. Ezek dimbes-dombos részek voltak. Ebben a munkában mindig részt vettem. Kapálás, répaegyelés, szénagyűjtés, kukoricaszedés. Amikor középiskolába jártam, akkor is, amikor hazaértem az volt az első, hogy mit kell segíteni.

Általános iskola első osztályába jártam, amikor alakult a TSZ. Akkor halt meg a nagyapám 2 tehenünk volt, meg annak a szaporulata.

2 pár ló, ezek a TSZ-be mentek.

Akkor az anyai nagyszüleimtől elköltöztünk az apai nagyszüleimhez, ahol aztán építkeztünk. Itt nagyon sok állat volt. Volt olyan, hogy 5-6 tehenünk volt meg a borjaik. A bikát általában eladták. Az üszöket meghagyták. Volt olyan, hogy az istállóban 18 állat is állt. A 6 tehen meg a szaporulat az kb. annyit adott, hiszen minden évben volt borja a teheneknek. Amikor a csarnok megszűnt, akkor számoltuk fel az állatállományt. Volt olyan, amikor 110 l tejet vittünk a csarnokba. Kétszer kellett fordulni a tejjel. Egy kis kézi kocsival híztuk el a 25 l kannákat.

A fejés nem volt gépesítve?

Régen hagyományosan fejték, de 1979-ben az apai nagyanyám már nem nagyon bírta, ezért vettünk egy fejőgépet. A szecskavágót is gépesítette édesapám, mert nehéz volt kézzel hajtani, ezért motorral hajtatták.

A földet kivel munkáltattátok meg?

A TSZ gépeivel, vagy helybeli traktorossal.

Ma is azzal a traktorossal műveltetjük a földet. Édesanyámnak kiváltottuk az őstermelői igazolványt, pedig nem piacozik. Soha nem járt piacozni, sajnos, pedig lenne mit sokszor eladni. Az ő egészsége már nem is bírná, nekünk meg arra nincs időnk, hogy kocsival vigyük a piacra. Azért váltottuk ki az őstermelői igazolványt, mert van 4 disznónk, és azokból 2 db-ot szeretnénk eladni.

A rendszerváltás időszakában épült le a háztáji gazdaság?

Igen. Ehhez még hozzájárult, hogy 2000 márciusában meghalt édesapám, előtte 5 évvel úgy megbetegedett, hogy már nem tudott dolgozni. De a csarnok megszűnésével teljesen felszámolták a marhaállományt még azok is, akik esetleg tudták volna folytatni.

A tej mindig olyan volt, mint egy havi kereset. Még annál is több, ez adta a gazdasági alapjukat. Nem a TSZ-ben keresett pénz. Amikor eladtak egy bikát, azt a pénzt félre tudták tenni. A tej ára a bolti költségeket fedezte.

Amit a TSZ-ben kerestek az minimális volt?

Édesanyám 1933-ban született, 1982 körül ment nyugdíjba. 2400 Ft nyugdíjat kapott fölémelve. Még 3 évet dolgozott a Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményben is, és azt, amikor a nyugdíját számolták, nem számították bele, de utólag rendezték. Így kapta ezt az összeget. Olyan minimális nyugdíja van, hogy abból nem lehet megélni.

Azokról a programokról nem tudunk, amit az iskola szervez. Egyszer voltunk egy ilyen karácsonyi műsoron, amit Wallinger Endre szervezett, nagyon jól sikerült. A falunapra el szoktunk menni. A szennai néptánc együttesbe, amit Csikvár József vezetett, abba én is tagként részt vettem. Akkor már dolgoztam, az a 80-as évek elején szűnt meg. Jól összehozta a tánc a fiatalokat.

Könyvtár működött illetve működik a faluban?

Én az általános iskolában voltam utoljára itt könyvtárban, mi a megyei könyvtárba járunk és a kislányom is odajár.

A hagyományos paraszti élettel már nincs kapcsolatotok. Milyen példát vagy mintát követtek életetek alakítása során?

A férjem 10 éves kora óta Kaposváron élt. A lányom részt vett itt helyben egy társastánc tanfolyamon, akkor újra felelevenítette a korábbi óvodáskori kapcsolatait.

Mi már szinte nemcsak a munkánkkal, de a kapcsolatainkkal is Kaposvárhoz kötődünk.

Otthon nagy udvar van, azt rendezzük, a kerttel együtt. Szőlőnk is van vagy 13, de abból nagyobb terület csak 3.

Zóka hegy, Peterke hegy, Széles hegy. Kukoricaföldek vannak 6-700 négyszögölek. Az idén sokat segítettem a kukoricaszedésben, mert ha géppel szedik, nagyon sok elhullik.

A férjed mennyire tudott ebbe a paraszti munkába bekapcsolódni?

Nem nagyon, inkább csak a betakarításba segített.

Az ő szakmája szobafestő- mázoló, de vállalkozó. Most végzi Pécsen a Pollách Mihály főiskolát levelezőn. Ő építési vállalkozóként látja a jövőjét biztosítva és nem a gazdálkodásban. A főiskola elvégzése után nemcsak festőként vállalkozhat, hanem foglalkoztathat majd más szakembereket is.

Az ingázás nem fárasztó? Nem nagy időkiesés nap mint nap?

Nem érzem. Nekem munkalehetőségem csak a városban van, mert gyógyszerárban dolgozok. A munkahely az elsődleges, utána pedig a család, ahol él. Úgy látom, hogy nagyon sokan kiköltöznek falura, vagy a városon belül a kertvárosi részbe.

A város kocsival 8 perc. Egy autó a családban kevés, de a fenntartása nagyon sokba kerül, ezért nem engedhetjük meg magunknak, hogy kettő kocsi legyen. Az autót a férjem használja. Nekem a bérletet a cég fizeti, ezért megéri megvenni, és alkalmanként busszal közlekedünk a kislányommal. A buszközlekedés jó, 7 óra és 1/2 8 között be tudunk jutni a városba busszal is, majd 1/4 5 körüli busszal haza is lehet menni.

A barátaitok a városban vagy Szennában vannak?

A barátnőim közül az egyik beköltözött Kaposvárra, csak a szülei élnek Szennában. A másik Olaszországba ment férjhez. Amikor hazajönnek, csak akkor találkozunk, akkor egymást felkeressük. Vagy mi megyünk hozzájuk vacsorára, vagy ők jönnek hozzánk.

Úgy gondolom, hogy ha a városban lagnánk, akkor sem lenne több barátunk, mert nem lenne rá idő. Inkább ezek a barátságok azért mennek tönkre, mert mindenkinek kevés az ideje.

A másik barátkozási lehetőség az iskola. A gyerekek együtt járnak, és több szülő a hosszú évek alatt jó barátságba kerül egymással. A babasúrok jó alkalmak arra, hogy a gyerekek a szülőket is összehozzák.

Az évek során 5-6 szülővel jöttünk jobban össze, ők rendszeresen kijönnek hozzánk Szennába és eltöltünk egy-egy kellemes délutánt.

Igazán igényünk sincs nagyobb barátkozásra.

Én szomszédoló nem vagyok, ezért ha hazamegyek csak a házban és a ház körül tevékenykedek. A városban sem gondolom, hogy egymáshoz átjárnak a szomszédok. Mindenki éli a maga kis életét.

Szerették volna a szüleid, ha továbbtanulsz érettségi után?

Érettségi után nem vettem fel Szegedre a gyógyszerészetire, ezért elvégeztem az asszisztens képzőt. Ezt követően Sopronban a szakasszisztensit végeztem el. Kezdetől fogva a gyógyszerészet érdekelt.

A szüleim nem tanultak. A nagyanyám az nem szeretne volna, ha elmegyek továbbtanulni, mert féltett. Apámat szerették volna a tanárai, ha továbbtanul, de nem akarták a szülei továbbtaníttatni. Inkább otthon maradt és folytatta a paraszti életet. Még az anyám édesapját Csordás Józsefet is szeretne volna Tildy Zoltán taníttatni, de őt is otthon fogták. A nagyapám anyja, a dédanyám a parókiára járt főzni, ezért nagyon jól ismerte Tildy Zoltán a nagyapámat. Mivel nagyon jó tanuló volt, ezért a templomban az első sorba ültette a gazdag fiúk mellé.

A szüleidet a vagyon hozta össze, vagy szerelem házasság volt?

A szüleimet nem a vagyon hozta össze, inkább elleneztek az öregek. A dédnagyanyám, (Szélesi Mihályné Hüber Katalin) aki akkor halt meg, amikor én 7. osztályos voltam, ő nevelte fel nagyanyámat, ő nevelte fel anyukámat, és még részben engem is, ő nagyon ellenezte. Többen akarták a gazdagabb fiúk közül az édesanyámat, de ő apámat választotta.

Mikor épült a ház, amiben most laktok?

1970-ben. Előtte zsuppos házban laktunk. Z. Soós István le is festette. Az utcafronttól beljebb állt a ház. A pajta, istálló, disznóól a telek másik felében. A telek hátsó részében nem állt akkor gazdasági épület, hanem a szűrű volt.

Hagyományos berendezése volt a régi háznak?

A zsuppos háznak nem volt már sarokpados elrendezése. Az anyai nagyanyámtól, amikor ideköltöztünk nem nagyon hoztunk el semmit, mert ő ott maradt az Árpád u. 36-os számú házban. A konyhabútor is ott maradt. Ami most itt az 1970-ben épült házban van, azt mind édesanyám és édesapám vette. Mivel mind a két nagyszülőmnek csak egy gyereke volt, ezért az öregek nagyban hozzájárultak az építkezéshez. Egyik a téglát, a másik a nyílászárókat vette, a tetőt közösen. Még kölcsönt is vettek fel a szüleim. 1979-ben építettünk a házhoz egy nagy ebédlő-konyhát és egy padlásfeljárót. A régiből lett a fürdőszoba. Az én lánykori szobám lett a Laura lányomé, nekünk a férjemmel van egy hálószobánk, édesanyámnak egy kis szobája, első szobák közül az egyikben van a TV, ott alszik a férjem, mert ő késő este még TV-t néz, a másikban senki.

Amikor a házat megépülték a szüleim, akkor vettek, hűtőszekrényt, mosógépet és TV-t.

Te cseréltél már bútort?

Nem, mert amit anyukámék vettek az még ma is szép. A lányomnak a szobáját variáltuk egy kicsit, a többi úgy van, ahogy volt.

Neked megfelel a berendezés?

Én jól érzem benne magam. A szüleim annak idején hallgattak rám, ők értékes darabokat vásároltak, nem bővít.

Apám otthon filtes-foltos ruhában járt. Mert mindig az állatok körül tevékenykedett. De ha a városba ment, akkor rendesen felöltözött és csak szép és értékes dolgokat vett meg.

Fontosnak tartod a külső megjelenést?

Még GYESEN voltam, amikor olyan kopott ruhákban voltam otthon, de a cigánylány az nagyon ki tudott öltözni. Még most is vásottabb pólókat, nadrágokat viselek otthon.

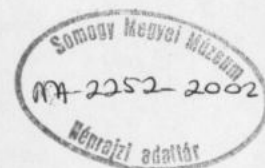
Otthonkát viselsz?

Nem, de nem is fogok.

Édesanyám az viseli. Ő még fejkendőbe jár. Most, hogy gyászol, mindig fejkendőt hord, de egyébként is fejkendő. Visel ő szoknyát is blúzzal, de egybeszabott ruhákat is.

A nagyanyám mind a két részről, akik 1912-ben születtek, azok is már elől gombos ruhákat hordtak. Az egyik nagyanyám 1985-ben, a másik 1992-ben halt meg.

Adatközlő: Zóka D. Józsefné (szül.: Fülöp Margit, 1931. Patca, ref. vallású)

Gyűjtés helye: Kaposvár, Bajcsy u.

Gyűjtő: Kapitány Orsolya 2001. november

Mikor került Szennába?

1950-ben mentem férjhez Zóka D. Józsefhez.

Együtt lakott velünk apósom. Zóka D. Ferenc (1908-1984) és anyósom Tóth Eszter (1911-1988). Apósomat az anyja egyedül nevelte, férje a háborúban meghalt, így ő is velünk élt.

Ki vezette a gazdaságot?

Apósom volt a gazda, ő az állatokkal foglalkozott, rendszeresen adta-vette azokat.

3-4 tehenünk volt,

2-3 növendék állat (borjú)

1 pár ló

1 malacos göbe

11-12 süldő

2-3 db hizott disznót tartottunk levágásra.

Mit vittek piacra?

A tejet minden nap a csarnokba vittük, otthon maradt saját használatra is, de anyósom rendszeresen ment a kaposvári piacra tejfölt, túrót árusított.

A tojást is elvitte, csak annyi maradt otthon amennyi a főzéshez, sütéshez kellett.

Még gyümölcsöt vittünk mindig azt, ami éppen érett.

Szennában többen gombát is gyűjtöttek, mi azzal nem foglalkoztunk.

Milyen volt a család élete a TSZ szervezés előtt?

Együtt dolgoztunk, a család egyben volt. Amíg magunk gazdálkodtuk tudtunk gyarapodni.

1927-ben épült a ház, amiben most a fiam él. Téglából az istállót 1917-ben építették, a pajta már akkor készült, amikor már én is ott voltam 1954-ben. Még én beszéltem rá az apósomat, hogy a takarmánynak száraz helyet biztosítsunk. A disznóól és a pince 1956-ban készült. A ház helyén korábban talpas, favázás épület állt, és a gazdasági építmények is faszervezetűek voltak. Még a TSZ előtt istállót nagyobbítottak, és előszobát építettek a házhoz.

A házat az anyósék még a régi házból való bútorokkal rendezték be. Én hoztam a házhoz egy hálószobabútort, egy konyhabútort, és egy fonott előszobabútort.

A szobabútor az egyik első szobába került, a konyhabútor a hátsó szobába, az előszobabútor az utólag épített előszobába.

Milyen változásokat hozott a család életében a TSZ megszervezése?

A család minden állatot és földet beadott a TSZ-be. Csak a szőlők maradtak a család tulajdonában. A szennai hegyben 3 szőlőterületük, a patcaiban 2 volt. Szennában egy szőlőt eladtak, a patcaiból az egyiket a TSZ használta.

A Petörkében lévő kb. 400 kadrát, a Zóka hegyben lévő kb. 800 kadrát volt. A patcai hegyben szintén 800 kadrát.

A férjem és én is a TSZ-ben dolgoztunk. Amikor még megvoltak az állatok, a TSZ-nek jól ment. A tehenistálló 102 férőhelyes volt, a nevelőben kb. 300 állat volt. Disznó nagyon sok volt, anyaállat legalább 30 db volt, meg azok szaporulata. Ló kb. 10-15 pár.

A tehenistállóban is dolgoztam, de amikor a TSZ-ben nem volt munka, akkor az erdőre mentem csemetét ültetni és kapálni. A férjem kaszálni járt, és nagyon rászokott az itálra. Ő nem tudta feldolgozni, hogy a tulajdonukat elvették, ez is nagyban hozzájárult, hogy 1966-ban öngyilkos lett.

A TSZ mellett a háztájiban mennyi állatot tartottak?

2 tehenet tartottunk, azokat még az 1970-es évek elején is jármozta a fiam. A háztáji földet ezekkel tudtuk megdolgozni, mert lovunk már többet nem lett.

Minden évben 3 disznót hizlaltunk. A húst lesütöttük, így tudtuk tartósítani.

Tyúk és kacsa mindig volt, de ezeket csak saját szükségletre neveltük.

A főlöszleges tejet elvittünk a csarnokba, a túrórt és tejfölt pedig a piacra vitte az anyósom.

Mit vittek még piacra?

A szőlőkben a gyümölcsfák jó termők voltak, ezért gyümölcsöt sokat vittünk. Még ma is viszek, de már nagyon nehezen bírom. Az utóbbi évben már nagyon elhanyagoltam a szőlőket. A ház körüli munka, a kert, és a szőlők (a patcai és a szennai is megvan) nagyon sok munkát adnak. Én Kaposvárról már ezt nem tudom ellátni, ezért megpróbálom eladni a patcai hegyet.

A régi tulajdonosok gondozzák-e a szőlőket?

Sajnos a fiatalokat már nem nagyon érdekli a szőlő.

Ahol még vannak idősebbek és bírják a munkát, ott még gondozzák. Ahol az öregek kihaltak ott elhanyagoltak a területek.

A fiatalok, akik a faluban élnek, azok Kaposvárra járnak dolgozni. Akik itthon maradtak, mert munkát tudtak szerezni, azok között vannak még olyanok, akik a szőlőbe kijárnak. Gyönyörű a környezet, a Zselicet sokan szeretik. Az én szőlőmet is egy szentendrei szerette volna megvenni, de sajnos családi okok miatt nem került sor. A fiatalok sáttortábor helyet szerettek

volna létesíteni, hogy nyáron a nagyvárosokból pihenni jöhessenek ide. Sajnos nem lett belőle semmi.

A TSZ előtti vagy az azt követő időszak volt jobb gazdasági szempontból a családnak?

A mi családukat teljesen tönkre tette a TSZ. A család szétesett, mindig külön dolgoztunk, mindenkinek oda kellett menni, ahova irányították. Mi munkaegységre dolgoztunk, naponta vezette a brigádvezető, hogy hányan és mit dolgoztak. Gyenge volt a fizetés.

Akik vezető beosztást kaptak, azoknak elég jól ment. Amíg nem kezdték el a TSZ-ben a gépesítést, addig szükség volt a munkánkra, de utána már nem. Az 1970-es évek elején már kevesebb embert foglalkoztattak, ezért én is elmentem Kaposvárra dolgozni.

A ház berendezésén mikor változtattak?

Az 1970-es évek elején tudtak „Pesti bútort” venni az apósék, ami kombinált szekrényből, bársony fotelekből és rekaméból állt.

A fiam leszerelésekor vett magának bútort.

(A ház berendezése jól példázza egy kisparaszti, majd TSZ tagként dolgozó társadalmi réteg életkörülményeit.)

Mennyi ideig élt Szennában?

1950-től 1969-ig éltem ott. A férjem 1966-ban öngyilkos lett. 1969-ben visszaköltöztem a szülőfalumba Patcára, majd onnan 1979-ben beköltöztem Kaposvárra. Itt vettem édesanyám segítségével magamnak egy lakást. Az apósom háza a fiamra maradt, nekem ott részem nem volt. A fiam mindvégig a nagyszüleivel maradt, én dolgozni jártam, de rendszeresen mentem takarítani, mosni és segíteni, amit kellett.

A munkakönyvében milyen bejegyzések vannak?

1958-1970-ig a Középsomogyi Állami Erdőgazdaságban dolgozott, majd 1970-1978-ig kézilányként a „Kövecses” kocsmában Kaposváron, majd 1978-1984-ig a termálfürdőben. 1967-ben elvállalta Szennában a TSZ iroda takarítását is egy évig.

Miben különböztek a szennaiak a patcaiaktól?

A szennaiak maradibbak voltak. Nemcsak a gazdaságukban, hanem viseletükben is. Patcán, a háború után a gazdák összefogtak ketten hárman vettek egy-egy vetőgépet. Amikor én Szennába kerültem alig volt a faluban vetőgép.

Anyósom mindvégig bő szoknyában járt, kabátja sosem volt, télen beliner kendőt kötött.

Apósom nadrágos volt, volt egy bőrkabátja, ebben járt a templomba, és egy szövet kabátja ezt vette fel télen. Ezek a darabok egy életen át kiszolgálták.

Én már nem voltam bőszoknyás, egész ruhákat hordtam. Férjhez menetelem után Némethné Margittal varrattam. Még ma is megvan az anyósom egyik ünnepi bő szoknyájából (plüssszerű anyag) varratott egész ruhám. Most újból divatba jött.

Miben mutatkozott meg a különbség a szennaiak és a patcaiak között?

A különbség nemcsak a gazdaság, a viselet, hanem az étkezés szokásaiban is megmutatkozott. Nem annyira a főzött ételekben, hanem abban, hogy a szennaiak nagyon spórolósak voltak, ezért soványabban főztek. Zsírt nagyon keveset használt az após anyja, ezt szokta meg. A szennaiak nem voltak tiszta emberek, a faluban csak néhány hely volt, ahol az asszony rendet tartott. Én nagyon szerettem a rendet és a tisztaságot. Amíg Szennában voltam igyekeztem rendben tartani a házat.

Mely ünnepek voltak a legnagyobbak?

A karácsony és a húsvét. 15 komám volt, húsvétkor jöttek a gyerekekhez és én is mentem a keresztyereimhez, hogy ajándékot vigyek nekik

Nagy ünnep volt a keresztlő is. A fiam 1956-ban született.

Keresztlőkor hatalmas komabált rendeztünk. Még másnap reggel is trombitált a rezesbanda. Szennában nagyon jó rezesbanda működött, (még ma is) őket fogadta meg a nép minden alkalomra.

A keresztlőre vasárnap az istentisztelet után került sor. Ebédre jöttek a komák, a rokonok segítettek a kiszolgálásban.

A fiam keresztlőjén 80 fő volt, ebből 50 fő volt a rokonság (ennyien szoktak a torban is lenni) és 30 fő (azaz 15 pár) a koma.

Ételek a keresztlőn: húsleves

A főtt hús mellé paradicsommártás

Pörkölt

Rántott hús

Fasírt

Töltött káposzta, reggel kocsonyát szolgáltak fel.

Kalács, linzertészta, torta, rétes, piskótatekerics

Szennában a Csapó Margit nagyon szép tortákat tudott csinálni. Aki nem tudott maga sütni, az megkérte, hogy lakodalomra, vagy keresztlőre süsse meg neki.

Otthon édesanyám már süttött piskótát, ő 1913-as születésű volt.

Szennában a lakodalmak 3 naposak voltak, amikor odakerültem. Szombaton volt az esküvő, vasárnap estig tartott a mulatság, majd hazamentek a vendégek. A 3. napon „banyabált”

rendeztek az asszonyok. Hétfő reggel elkezdtek takarítani, de közben újra főztek húslevest, majd hozzá megették az összes maradékot.

Volt a faluban olyan asszony, akit lakodalom kifőzésére fogadtak fel?

Általában mindenkinek a rokonságában volt olyan asszony, aki már részt vett több lakodalom főzésében, ezért fogadni sosem kellett. Az asszonyok között volt mindig egy tapasztaltabb, aki le tudta vezetni a főzést.

Jártak-e rendszeresen templomba?

Csak az idősebbek és talán még az én korosztályom. A fiam korosztálya már csak ritkán ment templomba. Most eljár a fiam rendszeresen, de 10-15 főnél többen nem nagyon vannak.

A gyereket paraszti életre nevelték?

A fiamat nagyon megviselte az apja halála. Az ő példája nem jó a fiatalok megítélésére. Mivel 10 éves volt, amikor az apja meghalt, utána ideggyógyász kezelte. Szakközépiskolában leérettségizett, majd utána szeretne volna kitanulni az órás mesterséget. Sajnos nem sikerült neki gyakorlatra bejutni egy kaposvári óráshoz, ezért nem tudta kitanulni a mesterséget. Gyerekkora óta gyűjti az órákat. Most a Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményben látható néhány órája. Már a kaposvári múzeumban is volt kiállítása.

Bár a fiam gyerekkora óta részt vett a paraszti munkában, ért is hozzá, de sajnos az egészségi állapota annyira megromlott, hogy az idén nyáron már alig segített. Szereti a földet, értett a szőlőhöz is. Én jobban szerettem volna, ha elmegy a faluból és a városban boldogul. Sajnos nem így történt.

Adatközlő: Szabó Edit (1932. Nagybjom)

Gyűjtés helye: Szenna, Petőfi u.

Gyűjtő: Kapitány Orsolya 2001. november

Településkép az 1950-es évek második felében

Szennába 1956-ban kerültem, mint pedagógus. Ebben az időben még számos talpas, favázás lakóház állt a faluban, de voltak a századforduló táján épült olyan tömés házak is, melyek a szépívű tornácaikkal hívták fel magukra a figyelmet.

Ezek a tornácos házak a módosabb gazdáké voltak.

Ma már csak 1-2 ház maradt meg a régi világból. Zóka Peti Lidi féle Árpád u. 38-as számú ház talpas, favázás. Ezt most Miszlang Jánosné szennai lakos bérlé a Kincstártól, aki falusi turizmussal foglalkozik.

Ugyancsak az Árpád utcában lévő Mátés féle házat, - mely tömés falazatú, lopott tornácú, klasszicizáló oszlopokkal a tornác mellvédjén- felújította a tulajdonos, hogy idegenforgalmi célokra hasznosítsa. A ház tulajdonosa Kaposváron él.

Milyen volt az emberek ruházata?

Az idősebbek bőszoknyások voltak, hétköznap nyáron a pentyő fölé az asszonyok nem vettek felsőszoknyát, csak a nagy karikós kötényüket kötötték, ez megvédte a piszoktól.

A fiatalabb asszonyok már bőszoknyát nem viseltek, hanem egészruhát varrattak, amihez még felkötötték a vállas kötényt.

Az öltözködésben az 1960-as évek elején erősödött a rivalizálás, bár addig is sokat adtak ünnepi ruházatukra.

Az ehhez szükséges pénzt az asszonyok a piacozásból szerezték. Amelyik családnál el kellett számolni a piaci bevétellel, még ott is el tudott apránként tenni annyit, hogy azt új ruhára költhesse.

A piacozás hagyománya

Mindig jó piacozók voltak a szennaiak. Gyümölcsöt, tojást, tejfölt, túrót, zöldséget (babot, főtt kukoricát stb.) adtak el. Emellett ibolyával, az 1960-as évektől hóvirággal, az utóbbi időben (1980-as évek) a kerti virágok is piacra kerültek.

A faluban többen gombagyűjtéssel is foglalkoztak, de a szegényebbek még ma is gyűjtik és eladják.

A korai cseresznyét kis csomóba kötve vitték és viszik még ma is piacra. A szilva- és a baracktermés jelentős része is piacra került.

A hagyományok idekerülésemkor még erősen éltek, szokásaikat az emberek gyakorolták. A farsang időszakában báloztak, mulattak, a lakodalmak 3 naposak voltak. A „banyabál” még ma is az asszonyok vigadalma.

A komabál napjainkban is jelentős esemény, az ételek a hagyományokat követik.

A faluból elvándorlás a TSZ megszervezése előtt nem volt. A parasztok gyerekeiket a helyi iskolába járatták, akik közül csak 4-5 gyerek tanult tovább. A hagyományos életforma bomlása az 1960-as évek elején kezdődött meg. A magángazdaságok felszámolásával a felnőttek TSZ taggá váltak, a felnövekvő nemzedék munkaerejére a falunak már nem volt szüksége. A fiatalok Kaposvár felé orientálódtak. Kereskedelmi és ipari iskolákba kerültek az 1950-es években született gyerekek nagy része, gimnáziumba továbbra is csak 1-2 gyereket irattak. Vonzó volt a lányoknak az 1960-as évek második felétől a közgazdasági szakközépiskola is, hogy aztán irodába kerülhessenek.

A régi paraszti öntudat fokozatosan felszámolódott. A gyerekek jövőjét már nem látták biztosítva, a sok és nehéz fizikai munkától meg akarták kímélni gyerekeiket a mai 70 évesek. A kollektív gazdálkodás mintája nem volt perspektíva.

A tanulás értékes időtöltéssé vált a családokban, mert ebben látták a „paraszti múltból” való kiszakadás egyetlen lehetőségét.

A lányokat annyira megkímélték a házi munkától, hogy még a söprűt sem tudták használni. Előfordult, hogy a gyerekekkel egy összetört cserép darabjait kellett volna felsöpörtetni, de sajnos nem tudta, hogyan kell használni a söprűt.

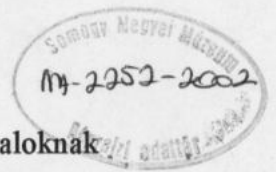
Helytelen nevelési módnak tartottam, a gyerek távoltartását a házi és házkörüli munkától, amit a szülőkkel szülői értekezlet keretében meg kellett beszélni.

A gyermek féltése abban is megnyilvánult, hogy amikor az első iskolai kirándulást szerveztem 1960-ban Pécsre, egyik szülő sem járult hozzá a költségekhez, bízva abban, hogy a kirándulás meghiúsul.

A gyerekekkel vasat, papírt, rongyot gyűjtöttünk és minden lehetőséget megragadtunk, ahol a munkáért egy kis pénzt kaphattunk, hogy az első kirándulásra összejőjön a pénz. Mivel a gyerekek nagyon jól érezték magukat, és épségben hazajöttek a „nagy útról”, így már a szülők a továbbiakban nem zárkoztak el a kirándulás támogatásától. A kirándulásokra a gyerekekkel mindig előre felkészültünk, hogy a látottak az emlékezetükben megmaradjon.

A gyermeknevelésnek jó és rossz példáival egyaránt találkozhatunk a faluban.

Az egyke, mint a boldogulás lehetséges mintája Szennát sem kerülte el még a XX. században sem. A fokozódó anyagi igények kielégítését, a megszerzett javak egyben tartását csak egy gyermek vállalása mellett látták biztosítottak.

Életcélként számított és számít még ma is, hogy a falusi életet hátrahagyva a fiataloknak Kaposváron építsenek az öregek házat. A beköltözött fiatalok kevés segítség ellenében jelentős anyagi támogatást kapnak pénzben és értékes fogyasztási cikkek vásárlásával. Többen csak a támogatásért jönnek az öregekhez, akik idős koruk ellenére erőn felül vállalnak munkát (szőlőművelés, állattartás, piacozás stb.). Van arra is példa, hogy a gyerekek támogatás nélkül is szívesen besegítenek a munkába, hogy a meglévő földterületek gondozottak legyenek.